

ไปพร้อม ๆ กันด้วย จึงจำเป็นต้องประสานผลประโยชน์ของคนหลายกลุ่ม และหลายระดับให้เป็นเรื่องของผลประโยชน์สาธารณะที่แท้จริง

การที่จะจัดสรรงบประมาณทางด้านสาธารณสุขที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงสถานะทางสุขภาพ โดยรัฐบาลมีแนวอุดมคติแบบผสมผสานระหว่างประการแรกคือ " การมีสุขภาพดีนั้นเป็นสิทธิมนุษยชน ทุกคนพึงมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้รับบริการต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ หรือความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อรับบริการ " และ อีกประการหนึ่งคือ " สุขภาพนั้นเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล การผลิต และการกระจายบริการก็ควรเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลที่จะจัดการกันเองตามกลไกของตลาด โดยมีกำลังซื้อและความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อซื้อหาบริการ " นั่นคือ หากนำแนวอุดมคติทั้งสองประการมาผสมผสานกันจะสรุปได้ว่า ภาครัฐควรที่จะมุ่งให้บริการแก่ประชาชนผู้ยากไร้ และให้ผู้ที่มีความสามารถพึ่งตนเองได้มีบทบาทที่จะรับภาระค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพด้วยตนเอง

ดังนั้นรัฐบาลจึงมีแนวทางที่จะจัดบริการสาธารณสุขที่ดี และเพียงพอสำหรับทุกคน เป็นส่วนใหญ่ (Health for the Most) มากกว่าที่จะจัดบริการสาธารณสุขที่ดีเลิศสำหรับคนบางกลุ่มเท่านั้น (Health for the Best) เพราะการจัดบริการสาธารณสุขที่ดีเลิศต้องใช้งบประมาณที่มากจนไม่สามารถกระจายบริการให้ครอบคลุมทั่วประเทศได้ จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสิทธิการรับบริการสาธารณสุขของประชาชน

ดังนั้น เมื่อรัฐบาลเข้ามาจัดบริการสาธารณสุข รัฐบาลจึงมีบทบาทในการเลือกใช้งบประมาณซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีจำกัดไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม โดยจะต้องคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพ (efficiency) ในการผลิตและความเท่าเทียม (equity) ในการกระจายผลผลิต

การจัดสรรงบประมาณทางด้านสาธารณสุข ร้อยละ 60 ของงบประมาณของรัฐบาลถูกจัดสรรลงในส่วนของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดบริการภาครัฐร้อยละ 25 จัดสรรให้กระทรวงอื่น ๆ ได้แก่ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(ตาราง 1.1) งบประมาณเพื่อ

สุขภาพในกระทรวงอื่น ๆ นอกจากกระทรวงสาธารณสุขนั้นพบว่า ร้อยละ 80 อยู่ในทบวงมหาวิทยาลัย อีกร้อยละ 17 อยู่ในกระทรวงมหาดไทย นอกจากนั้นปรากฏในกระทรวงอื่นๆ เพียงเล็กน้อย (ตาราง 1.2) (เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ:2531) และในส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 15 เป็นงบประมาณในส่วนของสวัสดิการข้าราชการ* (สุจิต ศรีประพต:2533)และถ้าพิจารณาเฉพาะงบประมาณที่ใช้ในการจัดบริการ จะเห็นว่ากระทรวงสาธารณสุขได้รับการจัดสรรถึงร้อยละ 70 ของงบประมาณด้านสาธารณสุขทั้งหมด (ตาราง 1.3) และจำนวนงบประมาณที่กระทรวงสาธารณสุขได้รับนั้นถูกจัดสรรให้หน่วยงานภายในกระทรวงโดยที่สำนักงานปลัดกระทรวงได้รับการจัดสรรมากที่สุดถึงร้อยละ 70 (ตาราง 1.4)

จากที่ผ่านมางบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.76 ของงบประมาณทั้งประเทศใน พ.ศ. 2511 เป็นร้อยละ 5.12 ใน พ.ศ.2520 และลดลงเป็นร้อยละ 4.19 ใน พ.ศ.2530 (ตาราง 1.5) จุดก้าวกระโดดของสัดส่วนของงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขมี 2 ช่วง ช่วงแรกเพิ่มจากงบประมาณร้อยละ 2.8 เป็นร้อยละ 3.4 ในปี พ.ศ.2513-2514 ช่วงที่สองเพิ่มจากประมาณร้อยละ 3.22 เป็นร้อยละ 4.35 และ 5.12 ในช่วง พ.ศ.2518-2520 ในช่วงแรกไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุการเพิ่มได้ชัดเจน แต่ในช่วงที่สองเกิดจากโครงการสงเคราะห์ผู้ที่มีรายได้น้อยด้านการรักษาพยาบาล (พ.ศ.2518-2519) และโครงการสร้างโรงพยาบาลอำเภอ(พ.ศ.2519-2520) โดยงบประมาณจะเพิ่มทั้งงบลงทุนและงบดำเนินงาน

งบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขตามระดับบริการพบว่า การใช้จ่ายเงินตามระดับบริการสาธารณสุขมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในส่วนของการบริการสาธารณสุขมูลฐานและบริการระดับต้นมากขึ้นเรื่อยๆส่วนบริการขั้นสูงมีแนวโน้มที่จะคงที่ (ตาราง 1.6) แบ่งตามประเภทบริการจะเห็นว่าสัดส่วนของงบประมาณเพื่อการรักษาพยาบาลมีแนวโน้มลดลง (ตาราง 1.7) แบ่งตามเขตเมืองและชนบทพบว่า งบประมาณราวครึ่งหนึ่งก็ยังคงอยู่ในเขตเมืองและกรุงเทพมหานคร เนื่องจากงบประมาณต่างๆย่อมจะกระจายไปตามสถาบันซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมือง (ตาราง 1.8) และถ้าแบ่งงบประมาณกระทรวงสาธารณสุขตามประเภทการใช้จ่ายพบว่า งบประมาณหมวดลงทุน

* เงินงบประมาณทางด้านสาธารณสุขที่นำมาศึกษา ไม่ได้รวมถึงเงินสมทบของการประกันสังคมด้วย

(ก่อสร้าง และครุภัณฑ์) มีสัดส่วนลดลง โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมาซึ่งเป็นผลจากการที่ได้มีการสร้างโรงพยาบาลชุมชนและสถานอนามัยครอบคลุมไปแล้วเกือบทั้งประเทศ และสถานบริการเหล่านั้นเริ่มเปิดดำเนินการจึงต้องการงบประมาณด้านการดำเนินการสูง โดยเฉพาะหมวดเงินเดือนและค่าจ้าง (ตาราง 1.9)

จากการศึกษาที่ผ่านมาของ วรณวิภา ปสันธนาธร (2522) โดยศึกษาเกี่ยวกับเรื่องรายจ่ายในภาคสาธารณสุขได้สรุปว่า รายจ่ายของภาคสาธารณสุขขาดความเป็นธรรมต่อสังคมส่วนรวม เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณไปสนับสนุนในกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงอยู่แล้ว และถ้าพิจารณาตามชนิดของบริการพบว่า งบประมาณถูกจัดสรรไปในด้านการรักษาพยาบาลมากกว่าการป้องกัน มีการกระจายไปในเมืองใหญ่ ๆ ละเลยการเอาใจใส่ในสังคมชนบทที่อยู่ห่างไกล (สมคิด แก้วสนธิ, 2522) และการศึกษาของ กุศล สุนทรธาดา (2529) ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงการจัดสรรงบประมาณได้ผลสรุปที่ไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขที่ผ่านมา มีการวิเคราะห์ใน 2 ประเด็น คือ ประการที่ 1 วิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพในการผลิต ได้แก่ การวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณตามลักษณะงานอันได้แก่ การส่งเสริม การรักษาการป้องกัน และการฟื้นฟู ประการที่ 2 กรณีที่เป็นการวิเคราะห์ในเรื่องของการกระจายและความเป็นธรรม ได้แก่ การวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณตามระดับบริการ อันได้แก่ บริการสาธารณสุขระดับต้น ระดับที่สองและระดับที่สาม และการวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณตามระดับภูมิศาสตร์ อันได้แก่ ในเขตเมืองและชนบท

สภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมาในประเด็นของควมมีประสิทธิภาพเป็นการเป็นการเปรียบเทียบต้นทุนและผลได้ของแต่ละกิจกรรม โดยพบว่างบประมาณได้จ่ายไปในการรักษาพยาบาลในสัดส่วนที่สูงกว่าการส่งเสริมและการป้องกัน ทั้งๆที่กิจกรรมการส่งเสริมและป้องกันให้ผลตอบแทนสูงกว่า (เทียนฉาย กิระนันท์, 2531) และถ้าหากรวมภาคเอกชนและภาครัฐบาลเข้าด้วยกันแล้วกิจกรรมด้านการรักษาพยาบาลก็จะยิ่งสูงมากขึ้น และอีกเหตุผลหนึ่งคือการลงทุนในกิจกรรมประเภทเดียวกันซึ่งรวมตัวอยู่ในบริเวณเดียวกัน ผลตอบแทนหน่วยสุดท้ายจะลดลงอย่างรวดเร็วและต่ำกว่าผลตอบแทนการลงทุนหน่วยสุดท้ายในด้านอื่น ๆ ซึ่งยังมีความ

ขาดแคลนอยู่ (สมคิด แก้วสนธิ, 2522)

การวิเคราะห์ในประเด็นของการกระจายและความเป็นธรรม เป็นการเปรียบเทียบระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท จะเห็นว่างบประมาณที่จัดสรรใน เขตเมืองและ เขตชนบทเกือบจะใกล้เคียงกัน ทั้ง ๆ ที่ใน เขตชนบทครอบคลุมประชากรมากกว่าและมีปัญหาความจำเป็นด้านสาธารณสุขที่สูงกว่า บริการที่จัด ในที่มีระดับความจำเป็นและความต้องการสูงจะทำให้ผลที่จะได้รับมีสัดส่วนสูงตามไปด้วย ดังนั้นการกระจายที่ไม่เหมาะสมจึงมีส่วนทำให้ผลประโยชน์สุขภาพที่สังคมควรจะได้รับน้อยกว่าที่ควรจะเป็นอีกด้วย

การวิเคราะห์โดยการแยกที่ละประเด็นระหว่างความมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม ได้ข้อสรุปที่ตั้งอยู่บนเงื่อนไขที่จำเป็นแต่ไม่เพียงพอ เพราะการใช้ทรัพยากรทางด้านสาธารณสุขให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้นจะต้องประกอบด้วยเงื่อนไขทั้งสองอย่างไปพร้อม ๆ กัน ภาวะสุขภาพของประชาชนจะ ไม่ได้ขึ้นเลยแม้ว่าการผลิตจะมีประสิทธิภาพสูงสุด ถ้าหากประชาชนไม่สามารถเข้าถึงหรือไม่สามารถมีโอกาสใช้บริการต่าง ๆ ดังนั้นในประเด็นของควมมีประสิทธิภาพในการผลิตและความเท่าเทียมในการกระจายผลผลิตจึงต้องเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันจึงจะส่งผลให้สังคมได้รับประโยชน์สูงสุด และสามารถสื่อถึงสวัสดิการทางด้านสุขภาพที่สูงที่สุดด้วย

แนวโน้มในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อประมาณสาธารณสุข ในปัจจุบันสังคมอยู่ในภาวะการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในสังคมได้แก่การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร (demographic transition) พบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีลดลงจากร้อยละ 45.4 เหลือร้อยละ 33.4 ส่วนประชากรวัยทำงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 50 เป็นร้อยละ 60.6 และประชากรวัยสูงอายุจะมีสัดส่วนมากขึ้น จากร้อยละ 4.9 เป็นร้อยละ 6.1 (กองวางแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข) ประชากรในแต่ละกลุ่มอายุจะมีแนวโน้มในการเกิดโรคที่แตกต่างกัน ดังนั้นโครงสร้างของประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปจึงส่งผลกระทบต่อแบบแผนการเจ็บไข้ของประชาชนที่จะเกิดขึ้นตามมาด้วย

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจนั้นจะมีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตร ไปสู่ภาคอุตสาหกรรม ทำให้ประชาชนจะเจ็บไข้ด้วยโรคที่เกิดจาก

การทำงานเพิ่มมากขึ้น ลักษณะโรคดังกล่าวจะเป็นโรคเรื้อรังที่รักษาให้หายได้ยาก และการพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยทำให้สิ่งแวดล้อมมีสภาพเสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเจ็บป่วยของประชาชนอีกครั้งหนึ่ง และผลจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจนั้นทำให้ประชาชนมีระดับรายได้สูงขึ้นจึงเริ่มให้ความสนใจต่อปัญหาสุขภาพ รวมทั้งคาดหวังที่จะได้รับบริการที่มีคุณภาพสูงขึ้น จึงทำให้ภาคเอกชนเริ่มเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการจัดบริการสาธารณสุขเพื่อรองรับความต้องการบริการจากกลุ่มผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ภาคเอกชนที่เติบโตอย่างรวดเร็วถ้ามีทิศทางที่ไม่เหมาะสมแล้ว ย่อมจะส่งผลกระทบต่อระบบบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะเมื่อข้าราชการหันไปใช้บริการของภาคเอกชนมากขึ้น ทำให้งบกลางของสวัสดิการการรักษาพยาบาลของข้าราชการซึ่งแต่เดิมเป็นรายได้หลักของโรงพยาบาลรัฐ ไปตกอยู่ในภาคเอกชน ทำให้สถานะทางการเงินของโรงพยาบาลอ่อนตัวลง

ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดบริการสาธารณสุขในภาครัฐที่สื่อถึงความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และ สอดคล้องกับสภาพปัญหาแนวโน้มในอนาคตจึงนับว่าเป็นสิ่งที่จะต้องก่อให้เกิดขึ้น ดังนั้นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการจัดสรรงบประมาณที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นจากที่ผ่านมามีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ออกมาหลายชิ้นแต่เป็นการวิเคราะห์แบบอนุกรมเวลา และวิเคราะห์แต่ละประเด็นในเรื่องของควมมีประสิทธิภาพ และความเป็นธรรมในการจัดบริการ จึงเป็นการวิเคราะห์บนเงื่อนไขที่จำเป็นแต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอ ในการศึกษารังนี้จึงต้องการวิเคราะห์ในสองประเด็นนี้ไปพร้อม ๆ กัน จึงนำไปสู่การศึกษาว่า การจัดสรรงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขโดยเฉพาะของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดบริการด้านสาธารณสุขให้แก่ประชาชนในส่วนภูมิภาคนั้นมีตัวแปรใด เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการจัดสรรงบประมาณดังกล่าวซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแนวนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนสำคัญ ในการกำหนดการจัดสรรงบประมาณทางด้านสาธารณสุข ในระดับจังหวัด และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยดังกล่าวหรือ นโยบายสาธารณสุข ต่อการจัดสรรงบประมาณด้านสาธารณสุขนั้น

ข้อสันนิษฐาน (hypothesis)

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดข้อสันนิษฐานไว้ว่า ถ้าการจัดสรรทรัพยากรทางด้านสาธารณสุข เป็นการจัดสรรงบประมาณที่มีเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดสวัสดิการทางด้านสุขภาพสูงสุดแก่ประชาชน โดยรวมในสังคมแล้ว การจัดสรรงบประมาณดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับระดับการผลิต ประสิทธิภาพในการผลิต และ ความเป็นธรรมในการกระจายผลผลิตเหล่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สามารถทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสรรงบประมาณด้านสาธารณสุข
- 2) ผลการวิเคราะห์จะทำให้สามารถประมาณการได้ว่า ถ้าปัจจัยบางประการเปลี่ยนไป ซึ่งอาจเนื่องจากนโยบายหลักเปลี่ยนไป จะมีผลต่อการจัดสรรงบประมาณอย่างไร อาทิเช่น การขยายบริการสาธารณสุข หรือ การขยายตัวของบริการในภาคเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการจัดสรรงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุข โดยจะศึกษาเฉพาะส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงเท่านั้น เนื่องจากสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้รับงบประมาณถึงร้อยละ 70 ของงบประมาณทั้งหมดของกระทรวงสาธารณสุขรวมทั้งงบประมาณจำนวนนี้มีบทบาทสำคัญต่อสถานะทางสุขภาพของประชาชนในส่วนภูมิภาค โดยศึกษาว่า งบประมาณจำนวนนี้ ได้จัดสรรสอดคล้องกับปรัชญาของการจัดบริการสาธารณสุขหรือไม่เพียงใด โดยจะวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นในระดับจังหวัด (unit of analysis)

จำนวนจังหวัดที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ จังหวัดในภาคกลางจำนวน 24 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 17 จังหวัด ภาคเหนือ 17 จังหวัด และภาคใต้ 14 จังหวัด รวมเป็น 72 จังหวัด ทั้งนี้ ไม่รวมกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีลักษณะแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ การนำเข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่างอาจจะทำให้ผลที่ได้มีการเอนเอียงเกิดขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบ Pooling Data Analysis โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางของ ปีงบประมาณ 2530 และ 2532 รวมกัน เพราะว่าข้อมูลของตัวแปรที่จำเป็นต้องใช้ในการศึกษาค้นคว้ามีความครบถ้วนสมบูรณ์เฉพาะในปี 2530 และ 2532 โดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์

งบประมาณที่จัดสรรในระดับจังหวัด หมายถึง งบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่แต่ละจังหวัดได้รับเพื่อใช้ในการจัดบริการสาธารณสุข

สถานบริการของรัฐ หมายถึง โรงพยาบาลของรัฐเฉพาะที่อยู่ในสายงานของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และสถานอนามัยเท่านั้น

จำนวนเงินบำรุงสุทธิ หมายถึง จำนวนเงินบำรุงคงเหลือในปีนั้นรวมกับมูลค่าวัสดุคงคลังในปีนั้นลบด้วยมูลค่าหนี้สินในปีนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เนื่องจากมูลค่าวัสดุคงคลังของโรงพยาบาลชุมชนได้เริ่มมีการเก็บข้อมูลในปีงบประมาณ 2532 ทำให้ในปีที่ทำกรวิเคราะห์ขาดข้อมูลส่วนนี้ไป

จำนวนผู้ป่วยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น หมายถึง จำนวนผู้ป่วยในและจำนวนผู้ป่วยนอกที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตจังหวัดที่ให้บริการ

จำนวนครั้งผู้ป่วยนอก หมายถึง จำนวนครั้งของผู้ป่วยที่มารับบริการตรวจรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอกในสถานบริการของรัฐ

จำนวนผู้ป่วยใน หมายถึง จำนวนครั้งของผู้ป่วยที่มารับบริการตรวจรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอกในสถานบริการของรัฐ และ แพทย์ได้วินิจฉัยให้พักรักษาตัวในโรงพยาบาล

อัตราตายของทารก = $\frac{\text{จำนวนทารกตายอายุต่ำกว่า 1 ปี} * 1000}{\text{จำนวนเด็กเกิดมีชีพในปีเดียวกัน}}$

จำนวนเด็กเกิดมีชีพในปีเดียวกัน

ระดับรายได้ หมายถึง ระดับรายได้เฉลี่ยของประชาชนในแต่ละจังหวัด

งบดำเนินการ หมายถึง งบประมาณตามหมวดรายจ่ายเฉพาะเงินเดือน ค่าจ้างประจำ

ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุนและรายจ่ายอื่นๆ

งบลงทุน หมายถึง งบประมาณตามหมวดรายจ่ายเฉพาะ ค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและ

สิ่งก่อสร้าง

ตาราง 11 เงินงบประมาณเพื่อสุขภาพภาครัฐของประเทศในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา
(มูลค่าปีพ.ศ.2530 หน่วยล้านบาท)

	2521	2523	2525	2527	2529	2530
1. งบประมาณ	9,143.9	9,735.7	12,185.2	14,795.5	16,167.7	16,363.0
ภาครัฐทั้งหมด	(30.30)	(28.41)	(29.09)	(27.90)	(26.03)	(24.15)
- กระทรวง- สาธารณสุข	5,994.2	5,892.4	7,570.3	9,220.8	9,515.8	9,525.1
	(65.6)	(60.5)	(62.13)	(62.3)	(58.8)	(58.2)
- กระทรวงอื่นๆ	2,554.5	2,986.6	3,234.5	3,675.6	4,021.1	4,036.8
	(27.9)	(30.7)	(26.5)	(24.8)	(24.8)	(24.8)
- สวัสดิการ- ข้าราชการ	595.2	856.7	1,380.4	1,899.1	2,630.8	2,801.1
	(6.5)	(8.8)	(11.33)	(12.83)	(16.4)	(17.01)
2. กองทุนเงิน ทดแทน	109.5	128.9	172.2	264.5	524.2	267.7
	(0.36)	(0.38)	(0.41)	(0.5)	(0.36)	(0.39)
3. รัฐวิสาหกิจ	129.4*	242.8	354.6	406.9	532.4	564.1
	(0.43)	(0.71)	(0.85)	(0.77)	(0.86)	(0.83)
4. บ.ประกันสุขภาพ	373.1	302.8	363.0	399.7	432.2*	445.2*
	(1.24)	(0.88)	(0.87)	(0.75)	(0.70)	(0.66)
5. เงินช่วยเหลือ ต่างประเทศ	294.6	492.8	433.5	417.1	513.0*	500.0*
	(0.98)	(1.44)	(1.03)	(0.79)	(0.83)	(0.73)
6. นายจ้างและ** ประชาชนทั่วไป	20,124.0	23,360.7	28,381.8	36,748.6	44,230.4	49,631.3
	(66.69)	(68.18)	(67.75)	(69.30)	(71.23)	(73.23)
รวม	30,174.5	34,263.7	41,890.3	53,032.9	62,099.9	67,771.3
	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)

- แหล่งข้อมูลฉบับ 1. กองแผนงานสาธารณสุข, กระทรวงสาธารณสุข
2. รายได้ประชาชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2525, พ.ศ. 2529
3. กองทุนเงินทดแทน, กระทรวงมหาดไทย
4. กรมบัญชีกลาง
5. Financing Health Service and Medical card in Thailand, Charles N Mayers and Dow Mongkolsmai, 1985
6. การบริการสวัสดิการรักษายาบาลของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ สุธาดา กิระนันท์, 2531

หมายเหตุ จำนวนตัวเลข ( ) แสดงร้อยละ, * เป็นค่าประมาณการโดยใช้ตัวเลขที่มีอยู่จริง

** ได้จากการนำค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่ภาคเอกชนจ่ายทั้งหมด ลบออกจากสวัสดิการข้าราชการ, สวัสดิการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ, กองทุนเงินทดแทนและบริษัทประกันสุขภาพ

ตาราง 1.2 งบประมาณเพื่อสุขภาพในกระทรวงอื่นๆ นอกกระทรวงสาธารณสุข

มูลค่า พ.ศ. 253๐

หน่วย : ล้านบาท

กระทรวง	2521	2523	2525	2527	2529
1. ทบวงมหาวิทยาลัย	1,989.44	2,4๐5.11	2,6๐3.77	2,948.2๐	3,21๐.45
	(77.88)	(8๐.53)	(8๐.5๐)	(8๐.21)	(79.84)
2. กระทรวงมหาดไทย	495.57	5๐6.53	566.๐4	648.74	719.78
	(19.4๐)	(16.96)	(17.5๐)	(17.65)	(17.9๐)
3. กระทรวงกลาโหม	52.11	65.41	41.4๐	5๐.72	62.73
	(2.๐4)	(2.19)	(1.28)	(1.38)	(1.56)
4. กระทรวงยุติธรรม	-	-	5.18	5.51	5.63
			(๐.16)	(๐.15)	(๐.14)
5. กระทรวงคมนาคม	4.69	8.41	11.39	11.66	
	(๐.32)	(๐.16)	(๐.26)	(๐.31)	(๐.29)
6. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	9.2๐	4.86	9.7๐	11.๐3	1๐.86
	(๐.36)	(๐.16)	(๐.3๐)	(๐.3๐)	(๐.17)
รวม	2,554.5	2,986.6	3,234.5	3,675.6	4,๐21.1
	(1๐๐.๐)	(1๐๐.๐)	(1๐๐.๐)	(1๐๐.๐)	(1๐๐.๐)

ที่มา : สำนักงานงบประมาณ พ.ศ. 2521-2529

ตาราง 1.3 เงินงบประมาณในการจัดบริการ เพื่อสุขภาพของรัฐในทศวรรษที่ผ่านมา

มูลค่าปีพ.ศ. 2530

หน่วย: ล้านบาท

	2521	2523	2525	2527	2529	2530
กระทรวงสาธารณสุข	5,994.2	5,892.4	7,570.3	9,220.8	9,515.8	9,525.1
	(70.1)	(66.4)	(70.1)	(71.5)	(70.3)	(70.2)
กระทรวงอื่นๆ	2,554.5	2,986.6	3,234.5	3,675.6	4,021.1	4,036.8
	(29.9)	(33.6)	(29.9)	(28.5)	(29.7)	(29.8)
งบประมาณรวมของ	8,548.7	8,879.0	10,804.8	12,896.4	13,536.9	13,561.9
ภาครัฐที่ใช้ในการจัด	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)
บริการ						

ที่มา: 1) กองแผนงานสาธารณสุข

2) การบริการสวัสดิการการรักษาพยาบาลของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ

สุชาติ กิระนันท์ 2531

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บแสดงร้อยละ

ตาราง 1.4 งบประมาณกระทรวงสาธารณสุขจำแนกตามกรม

	มูลค่าตลาด						หน่วย : ล้านบาท
	สำนักงาน ปลัดกระทรวง	กรมการ แพทย์	กรมวิทย์- ศาสตร์ การแพทย์	กรม อนามัย	กรมควบคุมโรค ติดต่อ	ส.คณะกรรมการ การอาหาร และยา	
2521	2,330.70	388.80	36.08	274.18	364.32	11.71	
	(68.43)	(11.42)	(1.06)	(8.05)	(10.70)	(0.34)	
2523	3,205.90	512.10	62.05	261.10	435.59	17.81	
	(71.33)	(11.39)	(1.38)	(5.81)	(9.69)	(0.40)	
2525	4,835.70	669.70	63.24	504.94	536.36	42.39	
	(72.69)	(10.07)	(0.95)	(7.59)	(8.06)	(0.64)	
2527	6,457.50	727.60	76.21	675.69	650.51	30.15	
	(74.93)	(8.44)	(0.88)	(7.84)	(7.55)	(0.35)	
2529	6,992.80	723.30	84.87	725.94	709.58	38.24	
	(75.40)	(7.80)	(0.92)	(7.83)	(7.65)	(0.41)	
2531	7,768.80	893.10	93.26	747.19	828.27	41.95	
	(74.90)	(8.61)	(0.90)	(7.20)	(7.99)	(0.40)	
2533	11,954.90	1,352.50	152.15	1,438.37	1,256.38	70.74	
	(73.68)	(8.34)	(0.94)	(8.87)	(7.74)	(0.44)	

ที่มา : กองแผนงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ตาราง 1.5 งบประมาณกระทรวงสาธารณสุขช่วง 2511-2532 (ราคาปัจจุบัน)

มูลค่าปี 2532

หน่วย : ล้านบาท

พ.ศ.	งบประมาณ กระทรวงสาธารณสุข	งบประมาณ ประเทศ	ร้อยละของ งบประมาณประเทศ	ร้อยละของ GNP
2511	587.8	21,297	2.76	0.50
2513	785.0	27,257	2.88	0.57
2514	977.9	28,677	3.41	0.68
2516	1,023.2	31,580	3.24	0.47
2518	1,567.4	48,677	3.22	0.52
2519	2,725.3	62,651	4.35	0.81
2520	3,520.6	68,762	5.12	0.90
2521	3,405.8	81,000	4.20	0.73
2523	4,494.6	109,000	4.12	0.67
2525	6,625.3	161,000	4.13	0.81
2527	8,617.6	192,000	4.49	0.90
2528	9,044.3	209,000	4.38	0.90
2529	9,274.7	211,650	4.38	0.87
2530	9,525.1	227,500	4.19	0.97
2531	10,372.5	243,500	4.26	0.80
2532	12,167.35	280,500	4.27	0.89

ที่มา : กองแผนงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ตาราง 1.6 การจัดสรรงบประมาณกระทรวงสาธารณสุขจำแนกตามระดับบริการ

มูลค่าราคาตลาด

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.	สาธารณสุข	บริการสาธารณสุข	บริการสาธารณสุข	บริการสาธารณสุข
	มูลฐาน	ระดับต้น	ระดับกลาง	ระดับสูง
2520	763.90 (23.11)	1,042.57 (31.55)	1,060.97 (32.10)	473.39 (13.23)
2522	870.05 (23.59)	1,098.78 (29.79)	1,185.57 (32.14)	534.36 (14.49)
2524	1,137.16 (22.02)	1,565.86 (30.32)	1,691.99 (32.77)	768.80 (14.89)
2526	1,856.23 (25.40)	2,334.22 (31.95)	2,236.48 (30.61)	879.93 (12.04)
2528	2,287.22 (27.32)	2,735.24 (32.67)	2,423.03 (28.95)	925.57 (11.06)
2530	2,375.79 (26.80)	2,837.66 (32.01)	2,638.26 (29.76)	1,012.01 (11.42)
2532	2,947.62 (26.92)	3,481.93 (31.80)	3,254.81 (29.73)	1,265.02 (11.55)
2534	5,010.45 (27.37)	5,722.57 (31.26)	5,405.50 (29.53)	2,166.37 (11.83)

ที่มา: กองแผนงานสาธารณสุข

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บแสดงร้อยละ

ตาราง 1.7 การจัดสรรงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขตามลักษณะงาน

มูลค่าราคาคงตลาด		หน่วย : ล้านบาท					
ปีงบประมาณ	รักษาพยาบาล	ส่งเสริมสุขภาพ	ควบคุมและป้องกันโรค	ผลิตและฝึกอบรม	คุ้มครองผู้บริโภค	วิเคราะห์และวิจัย	บริหารทั่วไปและสนับสนุน
2520	21353.88	325.2	480.84	181.98	62.88	156.68	176.9
	(60.67)	(9.23)	(13.65)	(5.16)	(1.78)	(4.45)	(5.02)
2521	2000.06	331.44	490.4	185.4	61.44	157.64	178.72
	(58.75)	(9.72)	(14.14)	(5.4)	(1.90)	(1.77)	(5.51)
2522	2330.86	382.91	562.64	215.44	75.79	189.79	219.42
	(58.61)	(9.62)	(14.14)	(5.41)	(1.90)	(1.77)	(5.51)
2523	2686.79	403.43	580.87	241.03	91.47	229.87	261.46
	(59.77)	(8.97)	(12.92)	(5.36)	(2.03)	(5.11)	(5.81)
2524	3344.28	495.54	407.86	299.02	118.09	274.2	335.09
	(60.02)	(8.89)	(12.65)	(5.36)	(2.11)	(4.92)	(6.01)
2526	4670.35	859.61	574.2	546.19	158.6	356.84	456.52
	(59.10)	(10.87)	(12.32)	(6.91)	(2.00)	(4.51)	(5.78)
2528	5088.07	1076.23	1150.37	636.45	182.12	413.01	497.93
	(56.25)	(11.90)	(12.72)	(7.03)	(2.01)	(4.56)	(5.50)
2530	5437.76	1069.96	1189.56	643.58	188.86	456.38	545.18
	(57.08)	(11.23)	(12.48)	(6.75)	(1.98)	(4.73)	(5.72)
2531	5538.89	1145.91	1302.77	703.47	203.65	492.49	584.94
	(57.25)	(11.04)	(12.56)	(6.77)	(1.96)	(4.74)	(5.63)

ที่มา : ฝ่ายโครงการและงบประมาณ กองแผนงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บแสดงร้อยละ

ตาราง 1.8 การจัดสรรงบประมาณกระทรวงสาธารณสุขจำแนกตามลักษณะพื้นที่

มูลค่าราคาตลาด

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.	เขตเมือง	เขตชนบท
2520	1744.25 (49.55)	1776.13 (50.45)
2522	2082.43 (52.36)	1894.44 (47.64)
2524	3023.37 (54.27)	2547.64 (45.73)
2526	3841.74 (48.62)	4060.59 (51.38)
2528	4246.57 (46.95)	4797.75 (53.05)
2530	4663.00 (48.95)	4862.28 (51.05)
2532	5728.46 (48.85)	5998.72 (51.15)
2534	10346.75 (50.30)	10221.87 (49.70)

ที่มา : กองสถิติสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บแสดงร้อยละ

ตาราง 1.9 การใช้จ่ายเงินของกระทรวงสาธารณสุขตามประเภทรายจ่าย

มูลค่าราคาตลาด

หน่วย : ล้านบาท

พ.ศ.	งบประมาณ กระทรวงสาธารณสุข	งบลงทุน	รวม	งบดำเนินการ เงินเดือน และค่าจ้าง	วัสดุใช้สอยอื่นๆ
2519	2,725.30	539.50 (19.80)	2,185.80 (80.20)	864.10 (31.70)	1,321.70 (48.50)
2520	3,520.60	1,030.00 (29.26)	2,490.60 (70.74)	1,132.14 (32.16)	1,358.46 (38.58)
2522	3,976.90	899.10 (22.61)	3,077.50 (77.29)	1,513.10 (38.05)	1,564.70 (39.34)
2524	5,571.80	1,174.90 (21.09)	4,396.90 (78.91)	2,572.40 (46.16)	1,824.50 (32.75)
2526	7,902.40	1,478.00 (18.70)	6,424.40 (81.30)	3,542.30 (44.83)	2,882.10 (36.47)
2528	9,044.30	1,477.00 (16.33)	7,567.30 (83.67)	4,099.40 (45.33)	3,467.90 (38.34)
2530	9,525.10	1,077.30 (11.30)	8,447.30 (88.70)	5,005.80 (52.50)	3,442.00 (36.20)
2532	11,311.4	1,391.56 (12.30)	9,919.86 (87.70)	5,911.28 (52.26)	4,008.58 (35.44)

ที่มา : ฝ่ายโครงการและงบประมาณ กองแผนงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บแสดงร้อยละ